

б) формування і розвиток нової корпоративної культури, органічно поєднує в собі елементи гуманітарного і природничо-наукового знання.

Відмінності у формах інтелектуальної взаємодії працівників дозволяють узагальнити кілька типів інтелектуальних підприємницьких структур:

1) інтелектуальне співробітництво — засновано на безпосередній інтелектуальній взаємодії висококваліфікованих працівників без ієрархічних формальностей;

2) віртуальне та мережеве підприємництво — здійснення інтелектуальної взаємодії у віддаленому режимі на основі телекомунікаційних технологій;

3) інтелектуальна корпорація — базується на партнерстві творчих, інноваційно орієнтованих особистостей, спрямованих на генерацію нових ідей і знань. Основними умовами їх функціонування є свобода вибору, корпоративна відповідальність і обмежене корпоративне правління.

Література

1. Cherwitz, A.R. Intellectual Entrepreneurship. A vision for graduate education / A.R. Cherwitz, Ch.A. Sullivan // *Change*. November/December 2002. <https://web.space.utexas.edu/cherwitz/www/ie/articles.html>
2. Шевченко Л.С. Університети як суб'єкти інтелектуального підприємництва / Л.С. Шевченко // *Теорія і практика правознавства*. — 2014. — Вип. 1 (5) [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6343/1/shevchenko.pdf>
3. Ахтямов М. К. Интеллектуализация предпринимательства как объективная закономерность развития экономики знаний / М. К. Ахтямов, Н. А. Кузнецова, Л. В. Саакова // *Российское предпринимательство*. — 2011. — № 4. — Вып. 2 (182). — С. 16–24.
4. Салихов Б. В. Интеллектуальное предпринимательство. Управление когнитивными знаниями современной корпорации [Электронный ресурс] / Б. В. Салихов. — Режим доступа: <http://www.bv-salikhov.ru/intellektualnoe-predprinimatelstvo.html>.
5. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / Под ред. Б.З. Мильнера. — М.: ИНФРА — М., 2013. — 624 с.
6. Константинов Г.Н. Интеллектуальное предпринимательство, или принципы обретения конкурентного преимущества в новой экономике. [Электронный ресурс] / Г.Н. Константинов, С.Р. Филонович. — Режим доступа: www.hbr-russia.ru.
7. Салихов Б.В. Интеллектуальное предпринимательство в сфере производства корпоративных знаний [Электронный ресурс] / Б.В.Салихов, Б.А. Нейматова // *Креативная экономика*. — 2009. — № 1 (25). — С. 53—63. — Режим доступа: <http://bgs-science.ru/lib/3919/>

УДК 631.15:65.014.12(477)

ozhelevskaya@ukr.net

Ожелевська Тетяна Станіславівна
к.е.н., доцент, Київський національний торговельно-економічний університет, Україна

Ozhelevska Tetyana S.
PhD of Economics, Associate Professor (docent) of Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

INSTITUTIONAL SUPPORT LEVEL OF THE DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

Анотація. Проаналізовано ступінь інституційного забезпечення сучасного розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі України. Визначено складові державного регулювання в контексті механізму стимулювання розвитку інноваційного підприємництва.

Ключові слова: інституційне забезпечення, підприємництво, державне регулювання.

Summary. The analysis of the institutional support level of the modern development of the innovative entrepreneurship in the agrarian sector of Ukraine. Components of state regulation in the context of the stimulation mechanism of development of the innovative entrepreneurship are defined

Key words: institutional support, entrepreneurship, state regulation.

У сучасному світі ефективність будь-якого економічного агента, в першу чергу, залежить від його інноваційної активності. Як влучно наголошує П.С. Єщенко, у ХХІ ст. процвітаючими будуть ті країни, які зуміли стати лідерами у розвитку науки, у розширенні освіти, у створенні нових технологій, систем інформації та управління [1, с. 15].

Підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС відкрило нові можливості для міжнародної інтеграції вітчизняного аграрного сектору, використання його наявного потужного екс-

портного потенціалу для освоєння глобального економічного простору. Проте, незважаючи на одержання преференційного режиму у взаємній торгівлі для України, за більшістю товарних позицій вітчизняні аграрії не змогли реалізувати жодної тонни сільгосппродукції. Продукція українських аграрних підприємств виявила низьку конкурентоспроможність на європейському ринку. Йдеться про дрібних товаровиробників, які забезпечують 70—80 % виробництва сільгосппродукції у країні, але вони не можуть бути інтегровані у світовий і європейський ринки, тому що вироблена ними продукція неконкурентоспроможна ні за стандартами якості та безпеки, ні за ціною. Однією з основних причин цього є низький рівень інноваційної активності вітчизняного підприємництва в аграрній сфері.

Зниження рівня державної підтримки аграрного підприємництва в умовах стрімкого падіння рівня доходів українських споживачів призвело у 2015 р. не тільки до згорання інноваційної активності аграріїв, а й взагалі до скорочення кількості суб'єктів (насамперед, фермерських) малого та середнього підприємництва [2, с. 33]. Якщо в 2008 р. обсяг видатків по Міністерству аграрної політики та продовольства України був затверджений на рівні 12,2 млрд грн, то у 2015 р. — 2,2 млрд грн [3, с. 19].

У той час як розвиток інноваційної моделі аграрного підприємництва розвинених країн призвів до зниження собівартості продукції, незважаючи на кризові явища в світовій економіці, в Україні ж, яка володіє 25 % чорноземів світу, спостерігається зростання затратності сільськогосподарського виробництва. Так, індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за 2013—2015 рр. становив 179,7 % і формувався, у першу чергу, за рахунок збільшення вартості матеріальних ресурсів, запчастин до автомобілів і сільськогосподарських машин, девальвації гривні — у 2,9 разу. Разом з тим, на світовому продовольчому ринку спостерігався тренд до зниження цін, зокрема, на пшеницю — на 50,1 % у період з грудня 2012 р. по лютий 2016 р., на кукурудзу — на 48,3 % [4]. Зрозуміло, що подальший розвиток вітчизняного аграрного підприємництва у цьому напрямі обов'язково призведе до його повного банкрутства.

Загальновідомо, що інноваційна модель розвитку підприємництва потребує відповідного інституціонального забезпечення, яке має створити держава. В Україні для цього необхідно:

- створити відповідну законодавчу базу, яка б містила комплекс заходів інноваційної політики з визначенням термінів виконання, чітких інструментів, джерел і розмірів фінансування. Наприклад, інституційну основу аграрної політики в країнах ЄС і США, складовою якої є інноваційна політика, закладають законодавчі акти, які охоплюють всю множину її напрямів, розраховані на певний період дії, визначають умови, порядок й обсяги фінансування державних програм, їх затвердженню передують широкі громадські обговорення за участю всіх заінтересованих суб'єктів і науковців [3, с. 23]. Для підвищення інноваційної активності, наприклад, у Франції запроваджено такий вид податкового стимулювання, як «інноваційний податковий кредит», доступний для малих і середніх підприємств. Польща надає різноманітні податкові пільги науково-дослідним центрам [5, с. 17];

- створити аналітично-координаційну державну/регіональну структуру, яка б проводила моніторинг ефективності інноваційних проектів. Наразі пріоритетними стають ті інноваційні проекти, результатом яких буде примноження інвестиційних ресурсів його власника. Але вкрай важливим також є врахування інтегрального ефекту від впровадження інновацій — не тільки економічного, а й ресурсного (раціональне використання всіх ресурсів), екологічного та соціального. Також доцільно врахувати досвід формування та реалізації мети Спільної аграрної політики ЄС залежно від економічних умов, в яких перебував аграрний сектор на певному історичному етапі свого розвитку. Якщо протягом 1962—1977 рр. метою Спільної аграрної політики ЄС було збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, то на період 2014—2020 рр. закладена мета: встановлення справедливості та стимулювання пропозиції суспільних благ; захист екології і справедливий розподіл виплат фермерів;

- створити ефективну систему фінансового забезпечення розвитку інноваційного підприємства;

- сформувати дієву систему науково-інформаційного забезпечення суб'єктів малого та середнього підприємництва. На жаль, створені інформаційно-консультаційні центри в Україні ще не виконують свої функції джерела новітніх інноваційних знань;

- створити ефективну інституціональну структуру ринку інновацій, яка б сформувала сприятливе мотиваційне середовище для функціонування системи продукування та реалізації інновацій в аграрному секторі;

- створити дієву гнучку систему заохочень до результативної високотехнологічної виробничої і обслуговуючої кооперації науково-дослідних установ, екстеншн-центрів при агра-

рних університетах України з суб'єктами малого та середнього аграрного підприємництва, а особливо з їх кооперативними об'єднаннями, для гарантованого збуту власної науково-технічної та інноваційної продукції;

— створити ефективні інституції для поширення кооперативної ідеї серед сільського населення та залучати їх співробітників до створення бізнес-інкубаторів;

— сформувати дієве інституціональне забезпечення стимулювання розвитку регіональних інноваційних кластерів.

Розвиток інноваційного підприємництва в аграрному секторі України дозволить не тільки підвищити конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції на світовому ринку, але й знизить соціальну напругу на селі, підвищить добробут сільського населення, дасть поштовх для розвитку сільських територій та їх інфраструктури.

Література

1. Єщенко П.С. До інновацій та стратегічних пріоритетів шляхом об'єднання «невидимої» та «видимої» руки / П.С. Єщенко // Економіка України. — 2016. — № 6. — С. 3—16.
2. Лупенко Ю.О. Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи / Ю.О. Лупенко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. — 2015. — Серія «Економіка». — Випуск 2(4). — Частина 2. — С. 30—34.
3. Онегіна В.М. Інституційна основа аграрної політики: українські реалії й досвід США ТА ЄС / В.М. Онегіна, Н.В. Шибасева // Економіка АПК. — 2016. — С. 18—24.
4. Данилишин Б. Нова державна підтримка агропромислового комплексу — шлях в нікуди [Електронний ресурс] / Б. Данилишин. — Режим доступу : http://economics.lb.ua/state/2016/04/07/332278_nova_derzhavna_pidtrimka.html
5. Гесць В.М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України / В.М. Гесць // Економіка України. — 2014. — № 12. — С. 4—19.

УДК 65.011.4 : 334.7.01

liudmyla.petrenko.3@kneu.ua

Павленко Ірина Анатолівна
д-р екон. наук, професор,
Петренко Людмила Анатоліївна

к.е.н., доцент,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Pavlenko Iryna A.,
Doctor of Science (Econ.), Professor,
Petrenko Liudmyla A.,
PhD, Associate Professor
Kyiv National Economic University named after
Vadym Hetman

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ

ENHANCING OF INNOVATIVE BUSINESS IN UKRAINE IN CONDITIONS OF GLOBAL SOCIAL AND TECHNOLOGICAL CHALLENGES

Анотація. Доведено необхідність обґрунтування концепції активізації інноваційного підприємництва в Україні як основи національної економічної безпеки за умов глобальних соціогуманітарних і технологічних викликів. Викладено принципи публічно-приватного діалогу/партнерства в системі «наука-освіта-бізнес-суспільство» як основи адаптації національної інноваційної системи до умов обмеженого державного фінансування та реалізації підприємницького потенціалу країни.

Ключові слова: національна інноваційна система, підприємницький потенціал, державне фінансування інноваційного розвитку.

Summary. Is proved the necessity of innovational business concept in Ukraine as the foundation of national economic security in the global social and technological challenges. The principles of public-private dialogue / partnership in the «science-education-business society» as the basis of the national innovation system adapting to the conditions of limited state financing and realization entrepreneurial potential.

Key words: national innovation system, entrepreneurial potential, state funding for innovative development.

Інноваційний розвиток є основою конкурентоспроможності сучасних економік. Внаслідок двадцятирічної бездіяльності має місце відставання українських підприємств від зарубіжних конкурентів. Для вирішення цієї проблеми в умовах існуючих соціогуманітарних викликів (війна, анексія територій і втрата частини технологічного потенціалу країни на Сході, корупція в різних формах і проявах) неможливо використати традиційні для пострадянських країн методи стимулювання науково-технічного прогресу. Тому необхідно створити принципово нову концепцію і впровадити відповідну національну програму активізації інноваційного підприєм-